

Współczesność

Elżbieta Chądryńska

*Poszukiwanie wzorca miejsca zamieszkania
i zestawu opisujących go cech
na podstawie badań preferencji mieszkańców Wrocławia*

W rozważaniach nad przestrzenią miasta nie można pominąć stosunku mieszkańców do miejsca ich codziennej egzystencji, do przestrzeni, którą zajmują i użytkują. Dla większości mieszkańców warunki życia, tzn. warunki środowiska, warunki mieszkaniowe oraz szeroko rozumiana dostępność różnego rodzaju dóbr nie są sprawą obojętną. Dla specjalistów kształtujących tę przestrzeń – architektów, urbanistów, planistów przestrzennych oraz samorządów lokalnych – opinie mieszkańców o własnym miejscu zamieszkania mogą stanowić cenne źródło informacji o tym, jak mieszkańcy oceniają wyniki ich twórczej pracy, mogą też stanowić źródło inspiracji do podejmowania przyszłych zadań, których efektem będzie stała poprawa jakości zamieszkiwania w mieście. Z punktu widzenia mieszkańców możliwość wyrażania swoich opinii, ocen i oczekiwań stanowi formę biernej, lecz ważnej, partycypacji w procesie tworzenia planu zagospodarowania.

Badania środowiska mieszkalnego człowieka w układach przestrzennych należą do bardzo ważnego i interesującego nurtu badawczego, zarówno pod względem rozwijanej stale metodologii, jak i ze względu na rozległe empiryczne pole badawcze. Tematyka tego typu badań wiąże się z przestrzenią, której elementami są obiekty wielowymiarowe o zróżnicowanej strukturze. Obiektami takimi mogą być większe jednostki, jak makroregiony, regiony, a także mniejsze jednostki – często wchodzące w skład tych pierwszych – miasta, rejony, gminy, osiedla, wsie, osady, a nawet pojedyncze gospodarstwa.

Przedstawione tu badania oparto na wynikach ankiety przeprowadzonej we Wrocławiu w roku 1996. Do badań

wybrano 20 rejonów, używając następujących kryteriów: forma zabudowy, stan techniczny budynków, zwartość zabudowy oraz dostępność komunikacyjna. Ostatnie z wymienionych kryteriów dotyczy zarówno dostępności podstawowych dóbr, co bardziej charakteryzuje sam rejon i organizację komunikacji wewnętrznej, jak również łatwość dojazdu z konkretnego rejonu do centrum miasta oraz obiektów kultury i rekreacji. Z określonego w ten sposób obszaru wylosowano próbę do badań – 1481 osób, z którymi przeprowadzono wywiady domowe.

Przeprowadzenie socjurbanistycznych badań empirycznych zaproponował i w sensie merytorycznym nadzorował ich przebieg Eugeniusz Bagiński. Podsumowanie całości badań zawiera monografia autorstwa Bagińskiego [2]. Autorka artykułu współuczestniczyła w realizacji programu, opracowując system kodowania informacji, tworzenia plików danych oraz programów komputerowych, sprawdzających i przetwarzających dane wstępne, w celu wykorzystania ich do dalszych analiz.

Repertuar potrzeb mieszkańców i stopień ich zaspokojenia – w konkretnej przestrzeni zurbanizowanej – ustalony w wyniku badań ankietowych może stanowić element partycypacji mieszkańców w procesie tworzenia planu zagospodarowania. Może też służyć – w dalszej perspektywie – formułowaniu celów i zadań zmierzających do coraz pełniejszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Jest to w głównej mierze materiał przydatny specjalistom, na których barkach spoczywa odpowiedzialność za ostateczny kształt szeroko rozumianej przestrzeni miejskiej. Wyniki badań ankietowych i ich analizy mogą tu stanowić cenne źródło informacji.

Badania socjurbanistyczne dotyczą pewnego fragmentu przestrzeni zurbanizowanej, a więc pewnej całości, składającej się z jednostek powiązanych wieloma relacjami i wzajemnie zależnych. Dla zdefiniowania przedmiotu badań najwygodniej jest posłużyć się podejściem systemowym [4], [6]. Mamy tu do czynienia z systemem społecznym, będącym podsystemem szerszego systemu miejskiego i ściśle z nim powiązany. Elementy tak określonego systemu stanowią zarówno ludzie, jak i fragmenty terytorium, jakie dana społeczność trwale zajmuje, użytkuje i kontroluje. Elementy terytorium stanowią tu: podłoże materialne, elementy infrastruktury technicznej oraz elementy środowiska naturalnego. Tematyka badawcza określa elementy reprezentujące terytorium, wymieniając związki mieszkańców z różnymi miejscami w przestrzeni, wynikające z konieczności zaspokojenia różnych potrzeb. Jednostki ludzkie uczestniczą w różnych typach działalności, tzn. pełnią różne role społeczne i dzięki różnym relacjom wchodzi w skład różnych podsystemów wspomnianego systemu społecznego. Warstwę podłoża materialnego stanowią te wszystkie elementy materialne, dzięki którym ludzie mogą żyć, egzystować. Można tu wyróżnić elementy przyrodnicze, które warunkują egzystencję ludzi i podlegają rozwojowi lub degradacji pod wpływem działalności ludzkiej oraz elementy sztuczne, czyli różne obiekty i urządzenia wytworzone w wyniku celowej działalności ludzkiej.

W przypadku badań odnoszących się do terytorium miasta przedmiotem badań są obiekty wielowymiarowe, mające znacznie zróżnicowaną strukturę wewnętrzną oraz różnorodny zbiór cech zewnętrznych [5]. Wspomniane obiekty to wydzielone obszary miasta, zwane dalej rejonami. Każdy z rejonów, ze względu na repertuar potrzeb zamieszkującej go społeczności i stopnia ich zaspokojenia, charakteryzuje się określoną liczbą cech. Mogą to być zarówno cechy pozytywne – stymulanty, świadczące na korzyść rejonów wybieranych przez respondentów jako preferowane miejsce zamieszkania, jak i cechy negatywne – destymulanty, stanowiące różnego rodzaju uciążliwości i świadczące na niekorzyść rejonów, w których występują z dużym nasileniem.

Dane otrzymywane w badaniach socjurbanistycznych mogą być dwojakiego rodzaju: metryczne lub ilościowe, mierzone na skali ilorazowej lub przedziałowej i dane niemetryczne – jakościowe, dyskretne i kryterialne [7].

Dane o charakterze jakościowym mają odrębny zestaw metod przetwarzania. W grupie tych danych można wyróżnić następujące typy: dane dychotomiczne (występowanie lub brak jakiegoś zjawiska w badanym obszarze), dane wielowyrazowe nieuporządkowane (rejon A, rejon B, rejon C) oraz dane wielowyrazowe uporządkowane (wysoka, średnia, niska intensywność zabudowy). Informacje otrzymane w wyniku przeprowadzenia wywiadów domowych są danymi jakościowymi wszystkich wymienionych poprzednio typów.

Analizowana w artykule grupa danych dotyczy oceny obszaru zamieszkiwanego i wyróżnienia najbardziej pożądanego cech, jakie powinien on posiadać. Ustalając listę cech diagnostycznych przyjętych do analiz można wybrać jeden z dwóch scenariuszy [9]: przyjąć wyznaczniki

uniwersalne, funkcjonujące w całym społeczeństwie i ustalone na podstawie jednej, obiektywnej skali ocen lub zastosować wyznaczniki specyficzne, ustalone na podstawie subiektywnych skal obowiązujących w obrębie wytypowanych rejonów.

W przytoczonych tu jako przykład badaniach wrocławskich przyjęto drugi z wymienionych sposobów postępowania. Lista cech podawanych przez respondentów została wstępnie przetworzona, w celu wyeliminowania cech występujących sporadycznie i nie mających większego wpływu na ocenę badanych obszarów, a następnie poddana analizom, mającym na celu ustalenie grup najbardziej znaczących cech i ewentualne usunięcie z ostatecznych rozważań cech dublujących się.

Zanim przystąpimy do przedstawienia wyników analiz taksonomicznych, prześledźmy zestawienie cech najczęściej używanych przez respondentów jako argumentów w podejmowaniu decyzji o pozostaniu w obecnym miejscu zamieszkania lub walor świadczący na korzyść rejonu, w którym chciałoby się mieszkać. Z analizy danych empirycznych zamieszczonych w tab. 1 wynika, że cechą najbardziej pożądaną zarówno w obecnym, jak i preferowanym miejscu zamieszkania jest *duża ilość zieleni*. Następna w kolejności cecha to *cisza i spokój*, dalej *przyzwyczajenie, dobra lokalizacja, dobre połączenie z centrum, zabudowa jednorodzinna*. Zieleń w miejscu zamieszkania, a także spokój i brak hałasu, oznaczający głównie brak bezpośredniego sąsiedztwa tras komunikacyjnych, stanowią dla mieszkańców Wrocławia najważniejsze atuty miejsca zamieszkania¹. Znaczenie *dobrej lokalizacji* wymieniają głównie mieszkańcy rejonów: Huby, Stare Miasto i Gajowice. Mieszkańcy Starego Miasta postrzegają tę część miasta jako *ładne miejsce*. Należy tę ocenę odczytać jako uznanie tej części miasta za miejsce godne miana reklamy Wrocławia (odnawiany i coraz piękniejszy Rynek i Plac Solny, Ostrów Tumski z zabytkowymi budynkami sakralnymi). Dość często wymienianymi walorami są też *mały ruch komunikacyjny* oraz *dobra sieć handlowo-usługowa*. Charakterystyką, która uzyskała najmniej głosów jako walor miejsca jest cecha *plac zabaw i boiska*. Brak tej cechy jest uważany za zjawisko negatywne w miejscu zamieszkania, jako walor natomiast nie ma ona większego znaczenia w ocenie miejsca zamieszkania.

Zastosowane metody taksonomiczne umożliwiają grupowanie zarówno badanych obiektów, jak również opisujących je cech. Grupowanie polega tu na łączeniu poszczególnych obiektów w grupy wewnętrznie podobne ze względu na przyjęte cechy jakościowe.

Jeśli cechy nie zostały przedstawione za pomocą charakterystyk mierzalnych, to stosuje się podejście dychotomiczne. W postaci tabelarycznej przedstawia się występowanie lub brak danej cechy w poszczególnych obiektach. Do porządkowania tak przedstawionych zbiorów obiektów i cech służą najczęściej metody porządkowania liniowego [1]. Jest to dogodne podejście i z pewnością zostanie zastosowane w dalszych analizach. W prezentowanych badaniach posłużono się charakterystyką mierzalną, jaką stanowiły liczby odpowiedzi potwierdzających

¹ Bardziej szczegółowa analiza walorów znajduje się w [3].

Tabela 1

Numer rejonu	Obecne miejsce zamieszkania	Preferowane miejsce zamieszkania	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
			Dużo zieleni	Cisza spokój	Maly ruch drogowy	Ładne miejsce	Zabudowa jednorod.	Place zabaw, boiska	Przyzwyczajenie	Czyste powietrze	Dobra sieć handl.-usł.	Dobre połąc. z centrum	Dobra lokalizacja	Mili ludzie	Czysto, porządek	Inne
1	Nowy Dwór	Nowy Dwór	5	16	6	3	0	1	15	2	6	8	2	0	0	4
2	Rejon ul. Traugutta	Biskupin	17	11	2	1	3	1	0	0	0	0	0	0	0	1
3	Stare Miasto	Stare Miasto	4	5	2	8	2	0	4	0	2	0	24	0	0	3
4	Grabiszyniek	Grabiszyniek	19	21	1	0	1	1	5	0	0	3	1	2	0	1
5	Książę Małe	Książę Małe	10	3	0	1	0	0	2	0	1	1	0	0	0	3
6	Psie Pole	Psie Pole	7	13	2	1	0	1	3	1	3	2	0	1	0	1
7	ul. Jedności Narodowej	Biskupin	19	16	4	0	4	2	1	2	0	1	0	1	2	0
8	Brochów	Brochów	9	12	0	2	0	0	10	1	0	0	0	0	0	1
9	Leśnica	Leśnica	8	8	2	2	0	0	4	3	0	0	0	0	0	0
10	Karłowice	Karłowice	16	23	1	2	4	0	14	2	1	6	3	2	1	1
11	Pilczyce	Pilczyce	13	11	0	1	0	0	5	2	0	2	1	3	1	2
12	Borek	Borek	28	16	3	3	6	0	1	3	2	6	3	0	3	3
13	Popowice	Popowice	18	10	2	4	1	0	8	0	4	6	4	1	1	2
14	Sępólno	Sępólno	36	23	1	1	9	0	5	3	1	3	3	0	1	2
15	Huby	Huby	12	30	1	0	1	0	19	2	2	5	33	2	0	1
16	Gajowice	Gajowice	21	17	2	5	0	2	13	1	6	15	15	0	1	3
17	pl. Grunwaldzki i ul. Skłodowskiej-Curie	Biskupin	14	11	0	0	8	0	0	1	1	2	1	1	1	0
18	ul. Wyszyńskiego	Biskupin	25	19	2	0	6	1	0	0	1	4	0	1	1	0
19	ul. Piłsudskiego, Tęczowa, Pułaskiego	Biskupin	24	15	1	0	3	0	0	1	0	0	0	0	0	2
20	ul. Pomorska, Dubois	Krzyki	13	5	0	1	4	0	0	2	0	0	3	1	0	1
		Suma	318	285	32	35	52	9	109	26	30	64	93	15	12	31
		max	36	30	6	8	9	2	19	3	6	15	33	3	3	4
		min	4	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
		średnia	16,47	14,16	1,37	1,68	2,74	0,42	4,95	1,26	1,26	2,95	4,79	0,79	0,63	1,42

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	0,000	1,040	1,468	1,598	0,807	1,352	1,587	1,269	1,518	1,252	1,544	1,461	0,915	1,459
2	1,040	0,000	1,308	1,627	1,234	1,265	0,965	1,192	1,329	1,061	1,177	1,141	1,253	1,514
3	1,468	1,308	0,000	1,212	1,490	0,964	1,284	1,290	0,947	1,133	1,430	1,630	1,242	1,179
4	1,598	1,627	1,212	0,000	1,590	1,434	1,224	1,504	0,958	1,152	1,072	1,659	1,394	0,899
5	0,807	1,234	1,490	1,590	0,000	1,516	1,691	1,231	1,610	1,492	1,525	1,470	0,988	1,603
6	1,352	1,265	0,964	1,434	1,516	0,000	1,397	1,544	1,150	1,082	1,468	1,461	1,307	1,458
7	1,587	0,965	1,284	1,224	1,691	1,397	0,000	1,277	0,956	0,893	0,954	1,263	1,535	1,193
8	1,269	1,192	1,290	1,504	1,231	1,544	1,277	0,000	1,453	1,351	1,426	1,397	1,116	1,425
9	1,518	1,329	0,947	0,958	1,610	1,150	0,956	1,453	0,000	0,614	1,170	1,576	1,376	0,878
10	1,252	1,061	1,133	1,152	1,492	1,082	0,893	1,351	0,614	0,000	1,194	1,408	1,157	1,064
11	1,544	1,177	1,430	1,072	1,525	1,468	0,954	1,426	1,170	1,194	0,000	1,343	1,512	1,250
12	1,461	1,141	1,630	1,659	1,470	1,461	1,263	1,397	1,576	1,408	1,343	0,000	1,364	1,652
13	0,915	1,253	1,242	1,394	0,988	1,307	1,535	1,116	1,376	1,157	1,512	1,364	0,000	1,407
14	1,459	1,514	1,179	0,899	1,603	1,458	1,193	1,425	0,878	1,064	1,250	1,652	1,407	0,000

występowanie danej cechy w poszczególnych rejonach. Oddaje to w pewien sposób nasilenie zjawiska – w sensie występowania lub występowania w formie życzenia przyjętego zespołu cech w badanym obszarze. Dane empiryczne zawarte w tab. 1 poddano procesowi normalizacji², następnie utworzono macierze odległości³ dla cech i dla rejonów [1]. Wyniki umieszczono w tab. 2 i tab. 5. W celu zredukowania zbioru potencjalnych zmiennych zastosowano dendrytową metodę taksonomii wrocławskiej [8]. W metodzie tej badane obiekty, scharakteryzowane za pomocą cech metrycznych interpretuje się jako punkty wielowymiarowej przestrzeni, a ich cechy jako współrzędne tych punktów. Tok postępowania w tej metodzie można podzielić na następujące etapy:

1. W każdym wierszu lub kolumnie macierzy odległości D klasyfikowanych obiektów szuka się elementu najmniejszego, który wskazuje parę obiektów najbardziej podobnych. Otrzymane w ten sposób połączenia przedstawia się w postaci grafu niezorientowanego⁴, w którym długości krawędzi są proporcjonalne do odległości między obiektami.

2. Sprawdza się, czy otrzymany graf jest spójny⁵. Jeśli nie, to poszczególne jego składowe łączy się ze sobą w miejscu wyznaczonym przez minimalną odległość między obiektami (wierzchołkami), należącymi do łączonych składowych. Postępowanie takie powtarza się do momentu otrzymania grafu spójnego, stanowiącego dendryt wrocławski. Stanowi on najkrótsze spośród możliwych uporządkowań dendrytowych.

3. W celu uzyskania podziału zbioru klasyfikowanych obiektów na dowolną liczbę k skupisk można skorzystać z różnych wskaźników formalnych.

W przedstawionym przykładzie skorzystano z następującej metody: na podstawie uporządkowanego nierosnąco ciągu odległości poszczególnych krawędzi dendrytu:

² Normalizacja zmiennych polegała na standaryzacji według formuły: $x_i' = (x_i - \bar{x})/s$, gdzie $\bar{x}$ – wartość średnia zmiennej, s – odchylenie standardowe, $i = 1, 2, \dots, m$, m – liczba cech.

³ Dystanse mierzone posługując się miernikiem odległości Euklidesa $d_{rs} = [1/m \cdot \sum (x_{rj} - x_{sj})^2]^{1/2}$, ($r, s = 1, 2, \dots, n$), gdzie n – liczba rejonów, m – liczba cech; x_{rj}, x_{sj} – znormalizowane wartości j -tej zmiennej dla r -tego i s -tego rejonu.

⁴ Graf niezorientowany to taki, którego wierzchołki są połączone liniami bez kierunku (krawędziami).

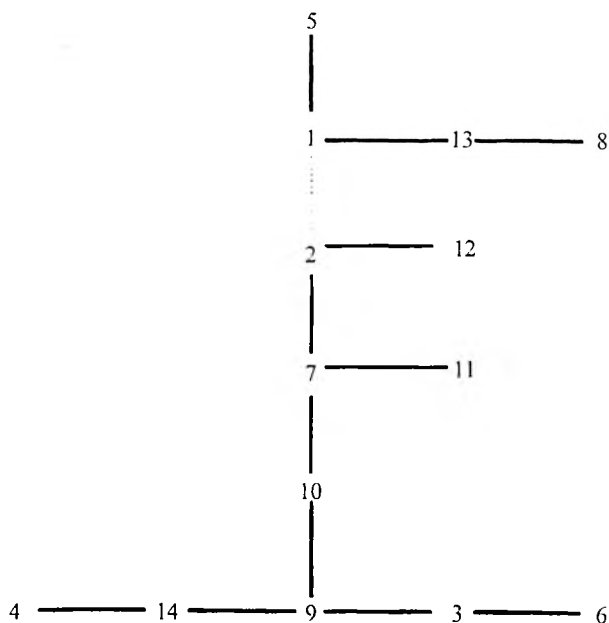
⁵ Graf jest spójny, jeśli każde dwa różne jego wierzchołki są połączone nieprzerwanym ciągiem krawędzi.

$$d_1 \geq d_2 \geq \dots \geq d_n, \quad (1)$$

oblicza się ilorazy sąsiednich wyrazów:

$$w_i = d_i/d_{i+1}, \quad i = 1, 2, \dots, n-1. \quad (2)$$

Zbiór dyskryminowanych punktów rozpada się na k części w sposób „naturalny”, jeśli $w_k < w_{k+1}$. Dendryt wrocławski cech przyjętych do badań obrazuje rys. 1. Zgodnie z obliczonymi wartościami w_i dendryt ten rozpada się na cztery części. W pierwszej z nich znalazły się cechy o numerach 1, 5, 13, 8, 2 i 12. Jako reprezentację grupy wybrano następujące cechy: 1 – dużo zieleni, 2 – cisza, spokój, 5 – zabudowa jednorodzinna oraz 8 – czyste powietrze. Zrezygnowano z cech o numerach 12 i 13 (patrz tab. 1), które były reprezentowane przez bardzo nieliczną liczbę odpowiedzi. Następną grupę tworzą cechy 7, 10, 11 i 9. Z grupy tej wybrano do dalszych analiz cechy o numerach: 11 – dobra lokalizacja i 9 – dobra sieć handlowo-usługowa. Problematyczna okazała się cecha 7 – przyzwyczajenie, reprezentowana wprawdzie przez dość dużą liczbę odpowiedzi, jednak słabo diagnostyczna. Jest ona mocno skorelowana z pozostałymi cechami, a więc nie spełnia

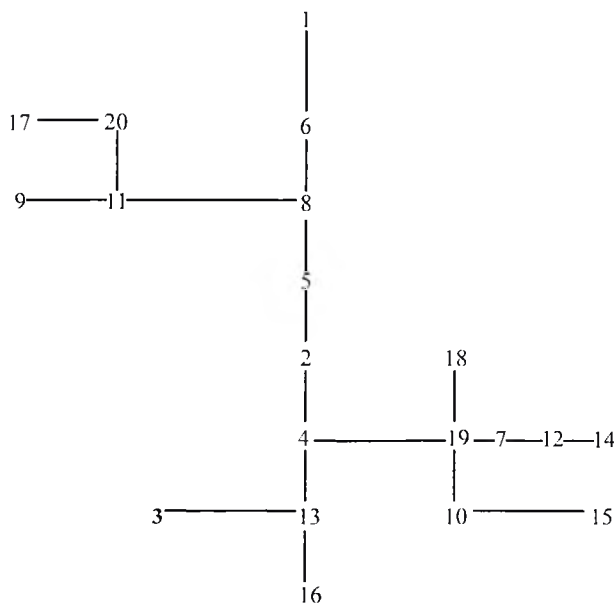
Ryc. 1. Dendryt wrocławski cech

warunku słabego skorelowania liniowego cech uznanych za diagnostyczne. Uznano też, że cecha 10 – dobre połączenie z centrum, zawiera się w bardziej ogólnej cesze 11 – dobra lokalizacja. Z pozostałych dwóch grup zawierających po dwie cechy (3 i 6 oraz 14 i 4) wybrano po jednej reprezentantce. Są to cecha 3 – mały ruch komunikacyjny oraz 4 – ładne miejsce. Tak więc do finalnego zbioru cech diagnostycznych zaliczono następujące zmienne (wyrażone liczbą odpowiedzi):

- 1 – dużo zieleni,
- 2 – cisza, spokój,
- 3 – mały ruch komunikacyjny,
- 4 – ładne miejsce,
- 5 – zabudowa jednorodzinna,
- 6 – czyste powietrze,
- 7 – dobra sieć handlowo-usługowa,
- 8 – dobra lokalizacja.

Wartości empiryczne wymienionych zmiennych znajdują się w tab. 1 i 3, a w tab. 4 natomiast – współczynniki korelacji między nimi. Niskie współczynniki korelacji między zmiennymi świadczą o trafnym zaliczeniu ich do zbioru finalnego.

Następnie dokonano obliczenia macierzy odległości dla rejonów względem przyjętych ostatecznie cech. Posłużono się dystansem Euklidesa. Otrzymane wyniki zamieszczono w tab. 5. Korzystając z tej tabeli utworzono następnie dendryt wrocławski dla rejonów. Obrazuje go rysunek 2. Ostatecznie przyjęto podział dendrytu na dziewięć grup jednorodnych, ze względu na opisujące je cechy.

Ryc. 2. Dendryt wrocławski rejonów

Pierwszą z nich tworzą rejon: Nowy Dwór, Książę Małe, Psie Pole oraz Brochów. Są to obszary znacznie oddalone od centrum miasta. Choć pod wieloma względami nie są podobne, to w wypowiedziach mieszkańców charakteryzują je głównie dwie pierwsze cechy. Mieszkańcy tych rejonów zdecydowali się w nich pozostać.

Tabela 3

Obecne miejsce zamieszkania	Preferowane miejsce zamieszkania	Dużo zieleni	Cisza spokój	Mały ruch drogowy	Ładne miejsce	Zabudowa jednorodzinna	Czyste powietrze	Dobra sieć handl.-uśl.	Dobra lokalizacja
Nowy Dwór	Nowy Dwór	5	16	6	3	0	2	6	2
Rejon ulicy Traugutta	Biskupin	17	11	2	1	3	0	0	0
Stare Miasto	Stare Miasto	4	5	2	8	2	0	2	24
Grabiszyniek	Grabiszyniek	19	21	1	0	1	0	0	1
Książę Małe	Książę Małe	10	3	0	1	0	0	1	0
Psie Pole	Psie Pole	7	13	2	1	0	1	3	0
ul. Jedności Narodowej	Biskupin	19	16	4	0	4	2	0	0
Brochów	Brochów	9	12	0	2	0	1	0	0
Leśnica	Leśnica	8	8	2	2	0	3	0	0
Karłowice	Karłowice	16	23	1	2	4	2	1	3
Piłczyce	Piłczyce	13	11	0	1	0	2	0	1
Borek	Borek	28	16	3	3	6	3	2	3
Popowice	Popowice	18	10	2	4	1	0	4	4
Sępólno	Sępólno	36	23	1	1	9	3	1	3
Huby	Huby	12	30	1	0	1	2	2	33
Gajowice	Gajowica	21	17	2	5	0	1	6	15
pl. Grunwaldzki i ul. Curie-Skłodowskiej	Biskupin	14	11	0	0	8	1	1	1
ul. Wyszyńskiego	Biskupin	25	19	2	0	6	0	1	0
ul. Piłsudskiego, Tęczowa, Pulaszkiego	Biskupin	24	15	1	0	3	1	0	0
ul. Pomorska, Dubois	Krzyki	13	5	0	1	4	2	0	3

	1	2	3	4	5	6	7	8
1	1,000	0,463	-0,051	0,272	0,375	0,200	-0,132	-0,191
2	0,463	1,000	0,155	-0,324	0,241	0,290	0,124	0,308
3	-0,051	0,155	1,000	0,247	-0,088	0,175	0,252	-0,007
4	-0,272	-0,324	0,274	1,000	-0,261	-0,131	0,402	0,426
5	0,375	0,241	-0,088	-0,261	1,000	0,246	-0,281	-0,163
6	0,200	0,290	0,175	-0,131	0,246	1,000	-0,051	-0,016
7	-0,132	0,124	0,252	0,402	-0,281	-0,051	1,000	0,326
8	-0,191	0,308	0,007	0,426	-0,163	-0,016	0,326	1,000

Odmiennej charakter posiadają rejonu zaliczone do grupy drugiej – Plac Grunwaldzki wraz z ulicą Skłodowskiej-Curie oraz ulice Pomorska i Dubois. Mieszkańcy tych rejonów chcieliby zamienić je na Biskupin i Krzyki, przede wszystkim z powodu dużej ilości zieleni i ciszy w miejscu preferowanym.

Do trzeciej grupy zaliczono rejonu Leśnicy i Pilczyc. Rejonu te, położone w bezpośrednim sąsiedztwie (w sensie komunikacyjnym), chociaż różnią się charakterem zabudowy, to w opinii własnej mieszkańców mają sporo zieleni i są miejscami spokojnymi.

Czwartą grupę tworzy tylko jeden rejon, mianowicie rejon ulicy Traugutta. Jest to rejon, którego mieszkańcy zgłaszali najwięcej zastrzeżeń dotyczących zamieszkania w nim. Najchętniej zamieniliby go na Biskupin, ze względu na dużą ilość zieleni i spokój w tym ostatnim.

Piątą grupę tworzy również pojedynczy rejon – Stare Miasto. Został on wydzielony ze względu na charakter zabudowy i lokalizację. Na terenie tym znajduje się przeważająca część zabytków Wrocławia, nadających specyficzny charakter temu miejscu i stanowiących wizytówkę miasta. Nie dziwi więc fakt, że mieszkańcy tego rejonu oceniają go jako *ładne miejsce*, a także podkreślają jego korzystną lokalizację.

Grabiszyn, Popowice i Gajowice – to szósta z kolei grupa rejonów, których mieszkańcy nie chcą zamieniać na inne miejsce. Odpowiada im zieleni i spokój w miejscu zamieszkania.

Następną, siódmą grupę tworzą rejonu: Karłowice i Huby. W opiniach mieszkańców rejonu te zasługują na wybór, jako preferowanego miejsca zamieszkania, z powodu zieleni i uznania za obszary spokojne i ciche.

Następne dwie grupy tworzą bardzo klarowny podział. Do grupy ósmej zaliczono następujące rejonu: ul. Jedności Narodowej, ul. Wyszyńskiego oraz ulice – Piłsudskiego, Tęczową i Pułaskiego. Ulice te mają bardzo podobny śródmiejski charakter, z dużą ilością ruchu komunikacyjnego (w tym samochodów ciężarowych) oraz niewielką ilością dość zaniedbanej zieleni. Ponadto ulica Wyszyńskiego ma charakterystyczny mankament. Nie przewidziano na niej przejść dla pieszych na całym odcinku od ulicy Nowowiejskiej do Placu Kromera. Mieszkańcy tych ulic wyrażają chęć zamiany obecnego miejsca zamieszkania na Biskupin (zieleń, cisza i spokój).

W ostatniej grupie – dziewiątej – znalazły się rejonu o największym procencie mieszkańców zadowolonych ze swojego miejsca zamieszkania [2], [3], [5]: Sępólno i Borek. Podobnie do pozostałych rejonów główną zaletą tych miejsc, podkreślaną przez respondentów jest zieleni i spokój.

Podsumowując wyniki przeprowadzonej delimitacji rejonów, ze względu na finalny zestaw cech diagnostycznych, należy zwrócić uwagę na kilka faktów. Lista cech przyjęta do analiz jest, jak już wspomniano, specyficzna, charakterystyczna dla terenu miasta Wrocławia. Składają się na nią subiektywne opinie, sądy i życzenia mieszkańców. Cechy wymieniane najczęściej jako pożądane w miejscu zamieszkania, chociaż stanowią kategorię cech pozytywnych, są równocześnie oceną negatywną dla rejonów, w których ich brak.

Zastosowana metoda dendrytowa grupowania rejonów przyniosła zadowalające wyniki, dając dość klarowny podział na grupy, mające wiele cech wspólnych.

Znamienny jest też fakt powtarzalności w opiniach mieszkańców sprawy zieleni w mieście oraz pragnienia ciszy i spokoju w miejscu zamieszkania.

Literatura

- [1] *Badania przestrzenne rynku i konsumpcji*, Przewodnik metodyczny pod red. S. Młynarskiego, PWN, Warszawa 1992.
- [2] Bagiński E., *Wrocław w opinii swoich mieszkańców*, Wrocław 1998.
- [3] Bagiński E., *Wrocław w opinii swoich mieszkańców* – wyimek z badań empirycznych, [w:] Techniki i metody badawcze w planowaniu przestrzennym. Praca zbiorowa pod redakcją E. Bagińskiego, Wrocław 1997.
- [4] Chądzyńska E., *Podsystem społeczny do empirycznych badań preferencji mieszkańców*, [w:] Techniki i metody badawcze w planowaniu przestrzennym. Praca zbiorowa pod redakcją E. Bagińskiego, Wrocław 1997.
- [5] Chądzyńska E., *Statystyczna analiza „przepływów” na przykładzie opinii mieszkańców miasta Wrocławia o obecnym i preferowanym miejscu zamieszkania*, [w:] Problematyka planowania przestrzennego w ujęciu interdyscyplinarnym, Praca zbiorowa pod redakcją E. Bagińskiego, Wrocław 1998.
- [6] Dembowska Z., *Planowanie przestrzenne w ujęciu systemowym*, Warszawa 1978.
- [7] Domański R., *Gospodarka przestrzenna*, Warszawa 1993.
- [8] Florck K., Łukaszewicz J., Perkal J., Steinhaus H. i Zubrzycki S., *Taksonomia wrocławska*, Przegląd Antropologiczny, t. XVII, Poznań 1952.
- [9] Zambrzycka-Kunachowicz A., *Rzemieślnik w społeczności rolników*, Instytut Filozofii i Socjologii PAN, Wrocław 1974.

Searching for a habitation model and a set of its description attributes based on the investigation of the preferences expressed by the inhabitants of Wrocław

An attempt has been made to segregate basic groups of habitation places preferred and also to establish the typology of the most desired attributes ascribed to these places by the inhabitants. With this in aim dendritic taxonomic methods have been applied and also accessorially one of the linear ordering methods.

The obtained list contains information related to the evaluation of the present places of habitation as well as postulates and expectations

bound with the place of living preferred most of all by the inhabitants. And so, this may constitute an interesting source of information for specialists responsible for the shape of the space in which we live – architects, spatial planners, local authorities.

